

Slovenski dom

Mev. 123.

V Ljubljani, sreda 31. maja 1939.

Leto IV

Knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta odpotovala na uradni obisk v Berlin

Velike priprave za slavnosti na čast naši namestniški dvojici v Nemčiji

Belgrad, 31. maja. m. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta sinoči odpotovala v Nemčijo na uradni obisk h kanclerju Hitlerju. V njunem spremstvu so: zunanji minister dr. Aleksander Cincar-Marković, minister dvora Milan Antič, dvorna dama kneginje Olge ga. Olga Lozančeva, prvi adjutant Nj. Vel. kralja divjijski general Nikola Hristić, pehotni general Dekaneva, kraljev adjutant, artilerijski polkovnik Dragiša Cesarevič, kraljev adjutant, šef kabineta zunanjega ministrstva Vukašin Sečerovič, tajnik civilne hiše Nj. Vel. kralja Miloš Botorić. Pri slo-

vesu na topičerski postaji so bili navzočni: kraljeva namestnica dr. Radenko Stanković in dr. Ivo Perović, predsednik vlade Dragiša Cvetković, prometni minister dr. Mehmed Spaho, osebje tukajšnjega nemškega poslanstva, dvorne dame ter člani civilne in vojaške hiše Nj. Vel. kralja.

Berlin, 31. maja. o. Nemška prestolnica in vsa mesta, katera bosta med bivanjem v Nemčiji obiskala knez namestnik Pavle in kneginja Olga, se pripravljajo, da z vso slovesnostjo počaste visoka gosta iz prijateljske države. Berlin je ves v zastavi in slavnostnem okrasju. Izdelan je do zadnje podrobnosti program obsežnih prireditev in parad, katerim bosta knez namestnik Pavle in kneginja Olga prisostvovala. V vseh krajih, koder bo vozil po nemškem ozemlju dvorni vlak, bodo ves čas jugoslovanske vladarske obiske izobeležene državne in pokrajinske zastave. Zlasti le-

po je okrašena obmejna postaja v Podrožici.

Knez namestnik Pavle in kneginja Olga bosta v Berlinu prebivala v dvorcu Bellevue, ki so ga po kanclerjevem nalogu preuredili v »Stavbo za državniške obiske«, kakor se glasi zdaj uradno ime tega dvorca. Knez namestnik Pavle bo kot gost Nemčije prvi prebivalec v tem prenovljenem dvorcu, ki je urejen z vsem razkošjem in umetnostjo. Dvorce leži na robu Tiergartena sredi krasnega parka na enem najlikovitejših zavojev reke Spreve.

Vse nemško časopisje prinaša obsežne pozdravne članke na čast jugoslovanskima kraljevima gostoma in v njih poudarja prijateljstvo med obema državama. Listi poudarjajo, da je vedenje Jugoslavije ob zadnjih dogodkih v evropski politiki mnogo pripomoglo, da se je v Nemčiji utrnilo zaupanje v trajnost jugoslovansko-nemških odnosov.

Vesti 31. maja

Francoski listi navzlic nemškemu zanikanju ponavljajo trditve o tem, da je del nemškega utrjenega pasu ob Renu zalila voda, in ga poškodovala na daljavi 60 km. Vzrok je v tem, da so utrdbe bile prehitro narejene.

Turški zunanji minister bo v kratkem obiskal Moskvo in se tam s sovjetskimi zastopniki pogajal o tesnejšem političnem in vojaškem sodelovanju med Rusijo in Turčijo. Tako poročajo nekateri francoski listi.

Mongolski napadi na Mandžurijo so posledica skrivne pogodbe med Sovjeti in med vlado notranje Mongolije, pišejo tokijski listi.

Na slovaškem ozemlju, ki je bilo zadnje čase priključeno Madžarski, ni bilo volitev najbrž zato ne, ker bi se madžarske stranke tam slabo odrezale. Zato pravijo, da bodo te kraje zastopali poslanci in senatorji iz prejšnje češko-slovaške zbornice — kolikor seveda ni zaprtih.

Na kongresu francoske socialistične stranke v Nantesu so z veliko večino glasov odklonili predlog skrajnih levčarjev za sodelovanje socialistov s komunisti. Socializem je po sklepu kongresa prepovedano bitim članom komunističnih združenj.

Pri madžarskih poslanskih volitvah je po dosedanjih računih vladi zagotovljenih 199 mest, levčarski in desničarski opoziciji pa 61. Volitve kažejo znaten napredek narodno socialističnih skupin, v čemer vidijo nekateri znamenje, da se bo madžarska politika morala še bolj naslanjati na Italijo in Nemčijo.

Nemška narodnosocialistična stranka v Pragi je zdaj popolnoma organizirana. Njen voditelj je Konstantin Hoess, ki bo imenoval te dni tisoč pokrajinskih tajnikov za razne manjše kraje na Češkem in Moravskem.

Nemški prostovoljci iz Španije so davi dospeli a petimi parniki v Hamburg, kjer jih je najprej pozdravil maršal Goering.

Trije parniki, polni judovskih beguncev iz Evrope, križarijo po morju ob Srednji Ameriki in skušajo na skrivaj izkrcati v kakem majhnem pristanišču svoj tovor, katerega se branijo vse države.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je včeraj popoldne sprejel francoskega poslanika v Rimu François-Ponceta in se z njim dalje časa posvetoval o pravnih vprašanjih, ki zanimajo Anglijo in Francijo, kakor se glasi uradno poročilo. Pretekli dnevi je imel razgovore z angleškim poslanikom v Rimu. V zvezi z njimi so se razširile vesti o skrivnih pogajanjih med Italijo, Francijo in Anglijo.

80% italijanskih letal, ki so sodelovala v španski vojni, se je vrnilo nepoškodovanih domov, razen tega pa so letalci tam dobili dragocenekušne o uspešnosti letalskega orožja. V tem smislu je v italijanskem senatu govoril državni podtajnik za letalstvo general Valler.

Zahteve slovenskega kmeta

Celje, 30. maja 1939.

Na veličastnem kmečkem taboru v št. Jurju pri Celju je bila na zborovanju sprejeta resolucija, v kateri zahtevajo kmetje, naj se spravijo cene kmečkih proizvodov v sklad s cenami kmečkih potrebščin, tako da bodo carine na inozemske industrijske proizvode znižane, cene kmečkih pridelkov pa zvišane. Zviša naj se kontingent za izvoz naše živine in dobe naj ga v roke izključno naše organizacije. Uvede naj se starostno zavarovanje kmečkih gospodarjev in delavcev ter poslov. Le tako bo mogoče preprečiti beg naše mladine v mesto v strahu pred nepreskrbljeno starostjo. S tem bo istočasno izdatno olajšano breme kmečkim občinam. Odpravi naj se taksa na prenos kmečkih posestev, ki preobremenjuje zlasti mlade gospodarje, take, ki prevzemajo kmetije. Za vzdrževanje cest naj bodo bolj obdavčeni tovorni avtomobili, da jim bodo mogli prevozniki z vprežno živino vsaj kolikor toliko konkurirati. Tudi naj bo ukinjena taksa na kolesa, ki danes niso več luksusa, ampak nujno prevozno sredstvo, zlasti manj premožnim. Ukinjena naj bo trošarina na vino, ki ga kupujejo kmetje za domačo uporabo. Lovski zakon naj bo spremenjen tako, da bo mogoče kmet braniti svoja polja pred škodljivo divjačino, a povzročeno škodo naj dobi od zakupnika v celoti povrnjeno. Stara zahteva slovenskih kmetov je: pravilna razdelitev davčin. Upoštevana naj bo slaba rodovitnost slovenske zemlje in naj bodo temu primerno znižani zemljiški davki.

Zavedamo se, da bo mogoče našim zahtevam ugoditi le, če dobi Slovenija samoupravo. Zato pozivamo zastopnike našega naroda, da se z vsemi silami zavamejo za to, da čimprej zagospodari slovensko ljudstvo s svojim denarjem samo na lastni zemlji. Samoupravna Slovenija v močni, složni Jugoslaviji je naš vzor in cilj.

Obisk našega trgovskega ministra v Angliji

London, 31. maja. m. Včeraj in danes se je mudil v Londonu trgovski minister Jevrem Tomić. Minister Tomić bo svoje bivanje v Londonu izkoristil v ta namen, da bo neuradno proučil možnosti za povečanje jugoslovanskega izvoza v Anglijo. Minister Tomić je dopotoval v London iz Pariza, kjer je imel številne posvete za poživitev naših gospodarskih stikov s Francijo.

Zaupnik dr. Mačka je govoril:

Hrvatje verjamejo in upajo v sporazum

Belgrad, 31. maja. m. Poleg številnih shodov, ki so jih skoro vse politične stranke imele na binkošne praznike spada med najvažnejše politične shode oni, ki ga je priredila HSS v Delnicah in na katerem je govoril tudi poslanec dr. Ivo Subašić, eden najvidnejših ljudi v vodstvu hrvatskega narodnega gibanja. Dr. Subašić se je med pogajanjimi za sporazum večkrat mudil v Belgradu ter opravljaj naloge, ki jih je dobil od svojega šefa dr. Vladka Mačka. V Delnicah je imel dr. Subašić govor, v katerem je podal pregled najvažnejših dogodkov v naši državi z ozirom na Hrvate. Obširno je govoril tudi o posameznih razdobjih političnih bojov Hrvatov, ki so se najprej začeli zunaj parlamenta, se nato prenesli v poslansko zbornico, nakar so se spet povrnil na izvenparlamentarna tla. Dr. Subašić je odločno zavzemal za konstruktivno delo v državi, nakar je prešel na vprašanje sporazuma. Najprej je vprašal, zakaj ni prišlo že prej do sporazuma, predvsem, zakaj ni dosegel že dr. Stojadinović in dobesedno dejal:

»Poskušal je — toda samo enkrat — tudi bivši predsednik vlade dr. Stojadinović skleniti sporazum. To je bilo v onih začetkih, ko je komaj zavzel ministrsko predsedništvo. Ta človek je hotel biti gentlemen in se je sestal z dr. Vladkom Mačkom v Brezicah. Za tem pa je mislil, da je edino važno za vodstvo države to, kar so tudi že njegovi predniki imeli za najglavnejše in česar so se posluževali: namreč oblast, ki ima silo.«

V nadaljnjih izjavah se je pa dr. Subašić bavil z razgovori, ki sta jih imela glede rešitve hrvatskega vprašanja sedanjí predsednik vlade Dragiša Cvetković in voditelj Hrvatov dr. Vladko Maček. Subašić je mimogrede navedel številna preganjanja in krivice, ki so se zgodile Hrvatom, nato pa dejal:

»Toda, pojdemo preko vsega tega. Morda ni potrebno, da se oziramo v preteklost. Ponovim bom: Ni fastno, da se junak joka za preteklostjo, ravno tako tudi ni fastno za junaki narod, kakršen je hrvaški, da se ozira nazaj in da tarna nad tem, kar je bilo. Mi to vemo in smo bili glede sporazuma oprezní in neomajni in takšni tudi bomo.

Po padcu Stojadinovičeve vlade je prišla nova vlada z izjavo, ki nas je mogla docela zadovoljiti. Mi nismo kazali tega zadovoljstva zato, ker ne moremo na besede dati nič. Mi moremo z zadovoljstvom in častno sprejeti takšno izjavo in takšne obljube. Toda nagradili in to častno nagradili bomo ono delo, ki nas bo naredilo povsem enakopravne s Srbi in Slovenci. Kakor veste, je nekaj dni pred velikonočnimi prazniki prišel predsednik vlade Dragiša Cvetković v Zagreb, da nadaljuje pot, ki jo je označil in določil v izjavi svoje vlade in ki jo je pokazal z izjavo ministrov, ki so povzročili padeč dr. Stojadinovičeve vlade. Ko je prišel v Zagreb, je njegov prihod dal upravičeno vsemu narodu in vsem nam vero, da je zdaj napočil trenutek, da se hrvatsko vprašanje more rešiti v popolno zadovoljstvo hrvatskega naroda. To

Turčija bo branila svoje balkanske sosed

Ankara, 31. maja. o. Predsednik turške republike İsmet İnönü je na letnem zboru ljudske republikanske stranke govoril včeraj o turški zunanji politiki in dejal, da bo v Evropi prišlo do vojne, če ne bo zmagal zdrav razum, kakor si želi Turčija. Turčija zavrača nauke, po katerih naj bi bili mali narodi podrejeni velikim. S tega stališča je treba gledati in ocenjevati turške zavezniške sporazume.

Angleško-turška zveza nima napadalnega značaja, marveč je bila sklenjena za skupno obrambo miru. Turčija je neposredno prizadeja pri varnosti svojih sosedov. Vse, kar

Najnovejša vesti:

Zveza med Anglijo, Francijo in Rusijo ter med Francijo in Turčijo - konec tega tedna

Pariz, 31. maja. o. Sovjetski zunanji minister Molotov bo na nocojšnji seji poslanske zbornice imel govor, v katerem bo povedal rusko stališče do angleških predlogov glede sklenitve obrambne zveze med Anglijo in Rusijo. Zdi se, da bo ta govor odstranil vse dvome in da bo angleško-francosko-ruska obrambna zveza podpisana konec tedna.

Angleški poslanik v Moskvi Seds je sinoči imel več dolgih posvetov z ruskim zunanjim ministrom Molotovim, sestal pa se je tudi s poljskim in francoskim poslanikom v Moskvi.

V angleških in francoskih krogih pravijo, da je načelni sporazum med Francijo in Anglijo glede bodoče zveze že dosežen in da gre samo še za določitev podrobnosti.

Sovjetski odgovor na angleško-francoske predloge o sklenitvi trojne zveze sicer še ni dostavljen angleški vladi, toda pričakujejo, da bo dostavljen še pred današnjim govorom Molotova v sovjetskem parlamentu. Ako Molotov ne bi dal do nocoj pismenega odgovora, bo vsekakor dal pojasnila v parlamentu.

Predsednik Združenih držav Roosevelt je dejal časnikiarjem, da se popolnoma strinja s predlogi zunanjega ministra Hula, naj se Amerika odpoje politični osamljenosti in sodeluje z demokratičnimi državami za ohranitev in obrambo miru. To vprašanje je tako zrelo, da bo lahko o njem že sklepala ameriška zbornica.

ograža nje, bi utegnlo malo pozneje zadeti Turčijo. Zato bo Turčija ukrenila vse, da onemogoči nevarnost, ki bi ogrozila njene sosed. S tem je predsednik turške republike menil balkanske države, prijateljice Turčije.

Odnosaji med Turčijo in Rusijo niso bili nikdar tako zaupni kakor so zdaj. Po rešitvi vprašanja o Aleksandretti pa tudi ne bo nobena sila več preprečila zblizanja med Francijo in Turčijo.

Če pa bo človeštvo zadela vojna navelic vsemu temu, pa bo turški narod pokazal s orožjem svoje junaštvo.

Pariz, 31. maja. o. Poluradno poročajo, da so pogajanja med Francijo in Turčijo glede pokrajine Aleksandrette in glede podpisa vojne zveze med Francijo in Turčijo tik pred zaključkom in da je tudi francosko-turške pogodbe treba pričakovati za konec tega tedna.

Pred hudimi dnevi v Gdansk

Poljski listi domnevajo da bo v začetku junija poljska oborožena sila morala vzdrževati mir in red v Gdansk

Varšava, 31. maja. m. Od 7. do 10. junija bodo v Gdansk sportne tekme članov SS in SA oddelkov iz vzhodne Prusije proti narodnosocialističnim oddelkom iz Gdanska. Pričakujejo, da bo te tekme gledal tudi nemški propagandni minister dr. Goebbels. Udeležilo se jih bo 10.000 mož v vojaški opravi.

Po poročilih iz Gdanska je vrnitev komisarija Zveze narodov v Gdansk Burckhardta vzbudila veliko nezadovoljstvo med Hitlerjevci v Gdansk. Zmernejši Hitlerjanci iz Gdanska se nadejajo, da je tokrat Burckhardt prispel v Gdansk v podobnem poslanstvu ko lani lord Runciman na Češko-slovaško. Radikalni krogi gdanske narodno-socialistične stranke pa niso zadovoljni z vrnitvijo Burckhardta in demonstirajo. Toda kljub zatrevanju poljskega časopisja ti nastopi ne bodo pripravili Poljske do tega, da bi storila korak, po

je bila gotova stvar. S to vero je tudi naš predsednik šel na delo. Toda zgodilo se je, kar veste vsi, da je Dragiša Cvetković izoblikoval sporazum v načelu: Nito bila rešitev v vseh točkah, toda v načelu se je on kot predsednik vlade o vsem sporazumu z dr. Mačkom ter sta oba sporazum napisala. Ti stavki bi morali biti sporazum, na katerem bi se vsa ostala življenjska vprašanja rešila v skupni vladi.

Kakor veste, ta oblika ni bila sprejeta. Lahko rečem — morda zato, ker so mi zelo dobro znane vse podrobnosti glede sporazuma — da je zelo napačno govoriti, da je sporazum odbit in da od njega ni ostalo nič. Pojasnil vam bom, zakaj je to nemogoče verjeti. Mi Hrvatje zastopamo stališče, da smo narod in da moramo imeti vse to, kar narod v državni skupnosti mora imeti. Če danes srbski narod — pravim narod ne politiki — pravtako ve za to in če srbski narod nima prav ničesar proti temu — še več, on celo to zahteva, tedaj ne moremo misliti, da od sporazuma ni ostalo nič. To je dejstvo.

Bratje in prijatelji! Če vse to dobro veste, vam bo ostalo eno, ostala vam bo vera in upanje, da se bo sporazum sklenil, in to tak sporazum, ki bo povsem zadovoljil hrvaški narod in ki ne bo v ničemer oškodoval srbskega naroda. Če vse to vemo, tedaj lahko stopamo z radostjo in veseljem v bližnjo bodočnost, in ta načela in ta vera morajo zmagati in tudi bodo zmagala.

Govor dr. Subašića znova potrjuje vse vesti in napovedi, da se bo delo za sklenitev sporazuma nadaljevalo.

Darujte za VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja, ki bo v Ljubljani od 25. do 30. julija 1939

Angleško vojaško odposlanstvo v Varšavi

London, 31. maja. o. Angleška vlada je povabila poljskega maršala Ridza Smigleja in vrhovnega poveljnika sovjetske vojske maršala Vorosilova, naj se kot zastopnika svojih držav udeležita velikih angleških vojaških prireditev prihodnj mesec. Razen njiju bodo povabljeni tudi vrhovni vojaški poveljniki iz vseh držav, ki so se ali pa se bodo še pridružile angleški mirovni zvezi.

Snoči je odpotovalo iz Londona v Varšavo angleško vojaško odposlanstvo, ki ga vodi polkovnik Clayton, angleški vojaški ataše pri poslanstvu v Varšavi. Odposlanstvo bo proučilo stanje poljske vojske in oborožitve ter poročalo o poljskih vojaških potrebah angleški vladi. Po tem poročilu bo Anglija dala Poljski večje posojilo za izpolnitev oborožitve. Angleška pomoč v denarju in v vojnem materialu naj izpolni poljsko obrambo tako, da bo Poljska sama sposobna oddržati za nekaj časa napad s katerekoli strani.

Nenapadna pogodba med Nemčijo in Dansko bo napisana danes ali jutri v Berlinu.

O velikih utrjevalnih delih, ki jih je začela grška vlada na meji Tracije in Macedonije — proti Bolgariji — ve poročati sofijski list »Prazdnični vestnik«. Prav tako poroča list o utrjevalnih delih na turški strani. Ta dela vodi turški generalni štab v tesnem sodelovanju z Angleži. Vrhovni arabski odbor je sestavil odgovor na angleški načrt o novi ureditvi in razdelitvi Palestine.

Avtomobil s sedmimi ljudmi zdrvel 60 metrov globoko

Celje, 30. maja 1939.

Ovinek na cesti pri posestniku Plahuta, 2 km od Rimekih toplic v Zagrebu. Ze itak ozka cesta se v tem delu še bolj stisne med skale ter teče nad okrog 60 m visoke strmine nad Savinjo tako, da je na tem ovinku možna le enosmerna vožnja. Ko je peljal šofer Filipčič Pavel, doma iz Zaprešiča v Savski banovini z avtomobilom, ki je last tovarne Zesigena iz Savskega marofa, nekega zdravniša z gospi in še neke druge Zagrebčanke iz Rimekih toplic, kjer so bili na kopanju, je privozil z nasprotni strani neki nemški avtomobil, ki ga je šofiral lastnik dr. Ederhart. Kolikor se je že moglo ugotoviti, je na tem ovinku vozil z večjo brzino, tako, da Filipčič, ki je privozil z nasprotni strani, voza ni mogel ustaviti. Zapeljal je popolnoma na desno stran ceste ter z blatnikom zadell ob skalo. Avtomobil je pri tem sunilo čez cesto, da je zdr-

nil v prepado, treščil v drevo, kjer so se zlomile osi in odbili sprednji kolesi. V tem trenutku je skočil iz avtomobila zdravnik ter se tako rešil usodnega padca. Od drevesa je vrgel avtomobil v drugo drevo, pri čemer je zdrobilo karoserijo in motor. Avtomobil se je ustavil par metrov pred od Savinje. Nekaj čudovitega pa je, da se letoviščarjem ni pripetilo nič hudega. Avto se je popolnoma razbil, potniki pa so dobili le manjše poškodbe. Zanimivo je, da je dr. Ederhart ustavil avtomobil, da bi pogledal, kako je mogel pasirati na tem mestu avtomobilista. Ker ga ni takoj opazil, je menil, da mu je ušel. Pa je bil presenečen, ko se je približal, je videl, kaj se je zgodilo. Ponešrečence so že nosili domačini, ki so takoj prihiteli iz bližnjih hiš. Na kraj nesreče je prišel drugi zdravnik iz Radeč.

Avtomobil še vedno leži v prepadu, kjer ga čuvajo Plahutovi. Avtomobil je namreč zavarovan pri neki zavarovalnici v Zagrebu in sedaj čakajo na komisijo. Škoda znaša okrog 60.000 din.

Ljubljana od včeraj do danes

Zadnji maj smo čakali. Prav nič spremembe ni prinesel v vremenu. Dežuje, dežuje kakor v začetku meseca. Letošnji 'lepi maj' je bil eden najgostejših in najbolj pustih v zadnjih desetletjih. Kar je bilo marca in aprila moče premalo, jo je maj temeljito dodal in še desetkrat čez potrebo. Dan za dnem, noč za nočjo je lilo, ljudje so že skoraj pozabili, kakšno je prav za prav sonec. Čudno, prečudno, pa so vremenarji napovedovali za letos spet enkrat izredno sušo! Upajmo, da bo vsaj junij za silo bolj!

Seja banovinskega turističnega sveta

Poslovni odbor banovinskega turističnega sveta dravske banovine je imel dne 22. maja t. l. svojo 12. redno sejo, ki ji je predsedoval dr. Ratej Fran. načelnik oddelka za trgovino, obrtni industrijo. Na seji so se nadaljevale razprave: o preskrbi turističnih krajev s kmetijskimi pridelki; o izvirnosti, kakovosti in konsumu naših vin po gostišnih turističnih krajev; o turistični publicistiki in o podeljevanju kratkoročnih kreditov za modernizacijo in preureditev obstoječih gostinskih obratov.

Samostojne referate v zvezi z dnevnim redom sta podala referenta kmetijskega oddelka banske uprave inž. Mežan France in inž. Zupanič Ivo. — Sklepi, ki jih je sprejel poslovni odbor turističnega sveta, so bili predloženi kr. banski upravi s prošnjo, da jih sprejme in po njih postopa.

Za boljše preskrbo turističnih krajev s kmetijskimi pridelki so bili predlagani razni ukrepi, med drugim tudi taki na zadržni osnovi, kakor je to utemeljeno v uredbi o pospeševanju turizma.

Akcija za podeljevanje kratkoročnih kreditov za modernizacijo in preureditev obstoječih gostinskih obratov v turističnih krajih je v teku, prošnje bodo reševane po končanem ugotovitvenem postopku.

Z noži so ga obdelali

Snoči okrog polnoči se je pred ljubljansko reševalno postajo ustavil Pečnikarjev avto. Šofer je povedal, da vozi s seboj hudo oklana maledaga fanta, ki ga je bil ob enajstih ponoči pobral sredi ceste tam nekje pri Pijavi gorici, ko je vozil s Sušaka. Fant je ležal kar v lužah in v blatu, nezavesten, ves oblit s krvjo. Fantini iz okolice so ga obdelali z noži, nato pa so jo ubrali preč v temno noč in ga pustili sredi ceste samega.

Pokazalo se je, da gre za 25-letnega Leopolda Primca, ki stanuje v Smerjenih v šentjurski občini pri Grosupljem. Reševalci so Primca preložili ter ga odpeljali v bolnišnico. Sin posestnika z Vranje peti, Tone Tome, je padel s kolesa ter si zlomil roko.

Strojniku v tovarni Hrovat, Otonu Kolmanu, je pri delu po nesreči odletel v levo roko precejšen drobec železa.

Delavec v tovarni Remec, France Čebular, je bil pri delu nekoliko nepreviden, pa ga je nenadoma zagrabil za roko stroj, ki mu je poškodoval prste. Odpraviti se je moral v bolnišnico.

Občni zbor strojnikov, strojevodij in kurjačev

V ponedeljek popoldne je bil v dvorani Delavske zbornice občni zbor Zveze strojnikov, strojevodij in kurjačev. Delegete iz raznih krajev je pozdravil predsednik ljubljanske sekcije g. Peter Toni. Zborovanje samo je vodil predsednik Zveze g. Sreten Petrovič. Poro-

Majniška vremenska bilanca letos slaba

Ljubljana, 31. maja.

Vremenska bilanca za letošnji majnik je prav slaba in pasivna v pogledu sončnih dni in toplote. Do davi je meteorološki zavod zaznamoval v maju 25 deževnih dni. Imeli smo do davi le 5 dni brez dežja. Edino lep in sončen je bil četrtek na praznik Vnebohoda, druge brezdeževne dneve je bilo hladno in oblačno. Pivi maj je bil sicer brez dežja, toda hladen in oblačen. Mogoče bo tudi zadnji majnik nedeževen, kajti davi se je začelo na vzhodu nekoliko jasnit, zavel je severovzhodnik. Videti je, da se bo zjasnilo. Postalo je zelo hladno. Dnevna temperatura zadnjih dni se je vrtila med 7 do 10 stopinj C nad ničlo. Največ dežja je padlo v razdobju od 21. do 25. maja, namreč 125 mm. Najvišarnejši pa je bil 22. maj, ko je padlo v 24 urah 55,6 mm dežja. Do davi je v maju padlo že 284,9 mm dežja. Ogromne množine vode! Po meteorološkem računu je padlo na površini 80 km² okoli Ljubljane maja 227,920.000 hl vode!

Tako deževen majnik je bil zaznamovan po vojni le v letu 1933, ko je padlo takrat 305,5 mm dežja in so se takrat vrstile katastrofalne povodnje, ki so povsod napravile do 30.000.000 din škode. Tudi letošnje povodnji so povzročile v Sloveniji na njivah in deloma tudi na travnikih ogromno škodo, ki je približno cenijo na 20 milijonov dinarjev.

Lani je v maju padlo, ko je bilo drugače lepo, le 120,9 mm dežja, predlanski samo 80,8 in v letu 1936 nekoliko več, namreč 147,6 mm. Prav izredno sončne majniške dneve, ko so se ljudje že zgodaj na prostem kopali, smo imeli leta 1919 s 24 mm padavin, naslednje leto 70 mm, leta 1922 tudi 70 mm, leta 1923 le 57,5 mm. Po katastrofalni in hudi zimi leta 1929 je bil maj prav topel in sončen s 71,4 mm padavin.

Letošnje leto je v pogledu vremena prav nenavadno. V januarju smo imeli 161,9 mm dežja v 20 dneh, februarja 28,7 mm dežja v 5 dneh, marca 47,5 mm v 8 dneh in aprila 23,6 mm v 7 dneh. Pravijo nekateri: Deževen april, hladen maj, pri-nese kmetu obilo sena v staj. Maj je pač v po-

S pepelom „metuljev“ jih je mazala...

Zgodba o ciganski čarovnici, ki je opeharila Mariborčanke

Maribor, 20. junija.

Mariborska policija je dobila v roke prepredeno ciganko, ki je opeharila številne Mariborčanke, podobno, kakor so poročali te dni časopisi o sličnem primeru v Ljubljani. Ravno ta poročila o ljubljanskih sleparijah so spravila tudi ciganko v Mariboru v roke policije. Poročilo o sleparijah ciganske čarovnice v Ljubljani je brala 25-letna Marija G. v Mariboru ter je na podlagi tega šla na policijo, ki je nato aretirala 30-letno ciganko Ružo Soldatenko iz Bele Crkve v Banatu. Ciganka se je zadrževala v Mariboru več dni ter je obiskovala stranke po stanovanjih. Tako je prišla tudi k Mariji G., ki je bila ravno tedaj v velikih skrbih, ker jo je zapustil njen zaročenec, pa ji je prišla ciganka kakor nalašč. Ciganka ji je prerokovala z roke ter ji je precej dobro povedala, kaj ji teži sree. S tem si je pridobila njeno popolno zaupanje, pa je naposled z veseljem pristala na predlog ciganke, da ji bo s svojo čarovnijo vrnila zaročenca nazaj. Naročila ji je, naj naslednji dan preskrbi kako živo kokoš ali kakšno drugo večjo ptico, ker jo rabi pri svoji copirni. Naslednjega dne je ciganka res prišla, G. pa je kupila na trgu za 4 din živega goloba. Ciganka je »coprala« naj-

prej s pomočjo goloba, nad katerim je mrmrala neke nerazumljive besede. Pri tem copranju je golob poginil ter ga je ciganka položila na tla. Nato je vzela iz žepa pet bankovcev po 100 din ter je naročila G., naj te bankovce zažge nad svečo. Bankovci so bili gotovo ponarejeni, vendar G. tega v naglici ni opazila in je bila prepričana, da zažiga pravi denar. S pepelom od bankovcev je ciganka potem svojo žrtve namazala po obrazu in drugih delih telesa ter jo je prepričala, da bo ta čar gotovo pomagal ter se bo zaročenec kmalu vrnil nazaj. Po končanem »copranju« pa je ciganka predložila račun. Predvsem je zahtevala, da ji G. povrne 500 din, ki jih je poprej sežgala. Dobil je denar, potem pa se razno obleko, perilo, nekaj kuhinjskih predmetov in krožnikov, kar je bilo vse tudi vredno 500 din. S tem plenom je ciganka odšla. G. je čakala nekaj dni, ker pa čarovnije le niso delovale in ko je brala poročila o podobnih sleparijah v Ljubljani, je šla na policijo. Ko je bila ciganka aretirana, je prišla na policijo še nekaj žensk, ki so prav tako postale žrtve drzne copernice. Preiskava se nadaljuje ter so na policiji priprani, da si je ciganka s svojim čaranjem prislužila v Mariboru lepe denarce, dasi niso našli pri njej niti dinarja.

Pripombe o našem gledališču

Pod gornjim naslovom je »Slovenski dom« objavil več člankov, in sicer v številki 13. od 17. I. 1939, številki 17. od 21. I. 1939 ter v št. 20. z dne 25. I. 1939. Uredništvo »Slovenskega doma« obznanjuje vse izjave v navedenih člankih, katere bi bilo mogoče tolmačiti kot napad na osebno čast ravnatelja drame g. Pavla Golia. S to izjavo daje uredništvo »Slovenskega doma« g. ravnatelju popolno zadoščenje ter se zahvaljuje, da je odstopil od tožbe. — Uredništvo »Slovenskega doma«

Po nesreči ga je ustrelil

Maribor, 31. maja.

Zaradi smrtne nesreče, ki jo je povzročil s svojo nepazljivostjo, se vrši danes pred mariborskim okrožnim sodiščem razprava proti 38-letnemu posestniku Matevžu Rožmanu iz Podlehnik. Zadeva je sledeča:

Dne 7. marca t. l. zvečer je obtožen pred Trafelovo hišo v Podlehniku pregledoval svoj samokres ter je dvakrat za poskus ustrelil v grabo. Hotel je sprožiti še tretji strel, pa je orožje nenakrat odpovedalo. Rožman je tedaj stopil k oknu Trafelove hiše, skozi katero je padala svetloba od

svetilke ter je pregledoval samokres, zakaj se ne sproži. Vrtel je z levo roko bobnič samokresa, z desno pa je pritiskal za petelina. Tedaj pa je pristopil k njemu posestniški sin Janez Trafela. V tistem trenutku pa, ko je Trafela pristopil, se je orožje nenakrat sprožilo in krogla je zadela Trafelo v trebuh. Prebila mu je na več mestih črevesje in jetra ter je nesrečnej kljub zdravniški pomoči in operaciji umrl zaradi izkrvavitve in zastrupljanja.

Rožman dejanje priznava, pravi pa, da ne ve, kako se je zgodilo, da se je orožje sprožilo. Najbrže da je bil tedaj prepričan, da je samokres prazen, pa je brez skrbi pritiskal na petelina.

e Savinjski okrožni prosvetni tabor na Gornjskem. Bratno društvo na Gornjskem slavi leto 40-letnico obstoja. Ta jubilej bodo v nedeljo 11. junija proslavila vse društva v Savinjski dolini. Popoldne ob pol 10 bo pri župni cerkvi prosvetni tabor. Prigido in sv. mašo bo imel gornjski rojak prelat g. stolni kanonik dr. Franc Cukala. Slavnostna govornika pa bosta tudi minister g. Franjo Snój in drugi naš rojak župnik g. Ivan Rancigaj iz Sentpetra pod Svetim gorami. Popoldne ob pol 4 bo na vsakem pašniku nastop Savinjskega okrožja ZFO in ZDK. Na orodju bo nastopila prvič izbrana vrsta savinjskega okrožja.

gledu deževja dosegel letos napram ostalim mesecem že rekord!

Vode, ko se je zadnja povodenj od 21. do 25. maja že umaknila, zopet udarjajo čez bregove in se ponekod razliva po travnikih. Ižanska cesta je prosta. Toda polja na obeh straneh ceste so na mnogih krajih pod vodo. Stanje Ljubljanske pri Fužinah je bilo davi 1,40 nad normalo. Močno je narasla od nedelje do davi.

Z orožjem so se uprli stražnikom

Kranj, 30. maja.

Te dni, ko smo obhajali lepe binkošne praznike, se je v Drolovski pri Kranju spet zgodil žalosten primer, ki je prinesel mnogim delavskim družinam gorje, ki ga poraja alkohol. V nedeljo popoldne je popivalo v gostilni Zupana Cirila v Drolovski več delavcev. Ko je gostilničar videl, da imajo že preveč pijače, jim je ni hotel več dati. Delavci so se razjezili, vendar si niso upali napasti gostilničarja, ker so bili v gostilni še drugi gostje, toda obljubili so maščevanje. Ze prihodnjo večer je prišlo v to gostilno lepo število delavcev, ki so začeli razgrajati po gostilni. Gostilničar je uvidel, da se je bati najhujšega, zato je poslal v Kranj po policijo. Toda razgrajati, ki so medtem že lažje ranili gostilničarja na glavo in strahovali vso gostilničarjevo hišo, so upali, da bodo ustrahovali tudi policijo. Čim so ugledali stražnika, da se bližata hiši, je eden izmed razgrajavcev dvakrat ustrelil v smeri, kjer sta stražnika prihajala, toda k sreči ni zadell, po dvakratnem strelu pa mu je zmanjkalo nabojev. Razgrajati so hoteli stražnika napasti z noži, toda stražnika sta jih kmalu ugnala in aretirala najprejnejše. Včeraj in danes je bilo v zvezi s tem pretepom aretiranih kar 8 delavcev, ki bodo seveda hudo kaznovani, ker se poleg drugih nedovoljenih dejanj tudi napadli varnostne organe.

Celjske novice

e Koroški borec, člani Legije koroških borec v Celju so priredili v soboto zvečer v posvetovalnici mestnega poglavarstva prijetno presenečenje bivšemu poveljniku celjskega 39. p. p. generalstabinemu polkovniku g. Dragoljubu Mihajloviču. Predsednik krajevne organizacije g. Brišek je z lepimi besedami pozdravil g. polkovnika in se mu zahvalil za vso skrb in ljubezen, ki jo je posvečal ob času svojega službovanja v Celju organizaciji. Ob tej priložnosti so koroški borec izročili g. polkovniku sabljo. G. polkovnik je bil vidno ganjen in je imel na zbrane jedrnat in navduševalec na govor.

e Solski nastopi gojencev Glasbene matice v Celju se bodo pričeli 31. maja in 1. junija ob 7 zvečer v mestnem gledališču. Zadnji nastop bo 5. junija ob 8 zvečer. Vstopnine ni. Vstop je dovoljen le proti sporedu, ki ga dobite pri blagajni.

e Zdravniška preiskava živilskih prodajalcev. Na podlagi zakona o nadzorstvu nad živilskimi predmeti o najnapetnejših določilih za izvrševanje zakona o nadzorstvu nad živilskimi in zakona o zatiranju nalezljivih bolezni bo mestno poglavarstvo v Celju izvršilo ponovno kontrolo nad izdelovanjem, pripravo in prodajo živil ter nad osebjem, ki je zaposleno v obratovalnicah. Pozvani so vsi, tako delodajalci kot delojemalci, zaposleni v trgovinah z živilskimi, gostilnah, kavarnah, elastičarnah, mesarijah, pekarnah, sploh v vseh obratovalnicah z živilskimi in v brivnicah zaposlene osebe, da se podvržejo brezplačni zdravniški preiskavi, če morda ne boleha za tuberkulozo. Preiskave bodo vsak delavnik na mestnem fizikatu od 10 do 12, in sicer se prične 1. junija in bodo trajale do vključno 30. junija. Kdor po tem roku ne bo imel legitimacije, da ne boleha za tuberkulozo, bo imel kazenskega oprava z oblastvi.

e Praznik prostovoljne gasilske čete v Skofji vasi. Na binkoštno nedeljo je bila ob 4 popoldne v Skofji vasi pri Celju slovesna blagoslovitev novega prapora gasilske čete. Prapor je blagoslovil vojniški kaplan g. Lupsa. V imenu celjske gasilske župe je spregovoril starešina g. Konrad Goligranc.

e Mrkonjičev steg skavtov v Celju, dijaška četa, je dobila v nedeljo novo zastavo. Razvijte zastave je bilo na binkoštno nedeljo popoldne na taboru v Levcu. Slavnosti so se udeležili tudi skavti iz Ljubljane, Litije in drugod.

SLOVENSKI DELAVSKI TABOR

pod pokroviteljstvom bana dr. Natlačenadne 4. junija 1939

priredi Zveza združenih delavcev in vabi nanj slovenski delavski stan, da manifestira za slovenski narod, za enotno narodno vodstvo, za združitve delavskega v borbi za zmago pravice in ljubezni v novem družabnem redu stanovsko urejene družbe ter proti razdiralnemu delu marksizma in vseh boljševističnih struj med našim narodom.

Na taboru govorijo: Predsednik vlade Dragiša Cvetkovič, naš narodni voditelj in predsednik senata dr. Anton Korošec, gradbeni minister dr. M. Krek in drugi odličniki.

Zveza združenih delavcev,

Hervey Allen

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Antonijevi sojetniki, ki so pod Sanhom strahovito trpeli, so lastnika psa, ki je uničil »mačka«, takoj sprejeli kakor dobrotnika. Antonio je enega izmed ameriških otrok vzel k sebi v sedlo. Svojo pišto mero vode je delil z onimi, ki so se počutili slabo in se je z uspehom upiral stražam, ki so zlostavljale ujele Indijance.

Toda niti vojaki niti ujetniki niso vedeli, kaj je prav za prav z njim. Nekam sumljivo so opazovali velikega moža z dolgo, svetlo brado, ki je šel tako veselo svojo pot. Kaj ga je delalo tako zadovoljnega? Morda je pa malo neumen. Samo otrok, ki ga je imel pri sebi, mu je popolnoma zaupal in se veselil na požirek vode, ki ga je dobil ob žgočem popoldnevu in na pripovedko zvečer, ko je šel ob taboriščem ognju spat.

Antonio je bil srečen, da je bil zopet med ljudmi. Samo na en način se da živeti z njimi. Brat François je imel čisto prav: biti dober drug proti drugemu: nihče ni ne more napraviti zlega, kajti nihče ne more prisiliti, da mu škodujem jaz. To je edina pot do Boga. Vse ostalo je skrivnost.

Gore in morja, ki jih je videl, mu to svedočijo; veselil se jih bom in si ne bom domišljjal, da morem najti besedice »resnica« med sončnim vzhodom in sončnim zahodom. Beseda je v meni in po mojem jeziku, po mojih rokah o Bog, mi daj govoriti ljudem. Odpusti mi, da z lastno močjo nisem našel te poti, ampak šele sedaj, ko se je svet topil v ognju in razpadel v prah.

Nekega popoldneva je videl dolino, v kateri je bilo nekaj ploščatih, z opako kritih hiš, ki so se stiskale na majhnem prostoru. Ves kraj je bil muhjen in reven. Zapor torej predvidoma ne bo posebno prijeten.

»Tu se konča naša pot, senor,« je rekel eden od vojakov, »to je Santa Fé. Napravili smo velik krog okoli puščave; dolgo je trajalo, predno smo se zopet vrnili.«

»Da,« je rekel Antonio, »bili so veliki ovinki.«

Don Louis je bil že več kot deset let vojaški guverner severne Mehike. Kralj Karel in njegova kraljica z Gogoyem vred sta že davno

183

izginila iz Španije; Napoleon je bil na Sv. Heleni. Toda stari, premeteni markiz se ni več menil za zmene v svoji domovini. Vladal je v imenu kralja Ferdinanda VII. in se vedel tako, da ga je smatral vicekralj v Mehiki, za nepogrešljivega.

Na strahoten način je udušil Hidalgo v upor; trideset Hidalgo v upornikov je dal pobiti, in sicer vsak dan enega. Hidalgo samega pa je prihranil za enajstredeseti dan. Od tedaj naprej ni imel nihče več veselja, upirali se. Dvakrat na leto je poslal vicekralju srebro iz rudnika Chihuahua in zločince iz svojega področja. Vicekralj je dobro vedel, kaj naj napravi tako s srebrom, kakor z zločinci.

Sicer pa je v splošnem življenje v Santa Fé potekalo zelo mirno. Don Louis je v zadnjih letih v resnici zelo opesal. Z njim je šlo proti koncu, o tem ni bilo dvoma. Fides si je že predstavljal svojo vrnitev k mirnemu prijetnemu življenju nekeje v Španiji ali v Parizu. Kadar je opazovala starega markiza, kako se je sončil na verandi, je čutila, da si je prislužila še nekaj lepih let.

Krvoloven izraz njegovih potez se je še posiril. Njegove velike roke, pravo omrežje modrih žil, so medlo ležale na naslanjaču. Tilnik je bil suh in lasje beli. Samo oči so bile še vedno ostre in iskre. Njegov glas ni več bobnel. Težko je dihal. Tako je sedel povečini molče.

Don Louis je v svojem srečnem žele, da bi mogel umreti. Predlo go je že živel. Sedel je in ni na ničesar mislil. Zdela se mu je, kakor da prikaže nekaj važnega, le da je pozabil, kaj je to.

Ko je dobil sporočilo o Sanchovi smrti, so se mu komaj izpremenile poteze na obrazu. Morda je bilo to, kar je pričakoval? Ne bo ga dolgo pogrešal. To, da so ujeti moža, čigar pes je ubil Sancho, ni napravilo nanj nikakega utisa. Jutri bo sodil ujetnike, ki jih je Munos pripeljal s seboj. S to odločitvijo je odšel k opoldanskemu počitku.

Fides je pridržala majorja in se razgovarjala z njim eno uro. Santa Fé je bil neverjetno dolgočasen. In sedaj, ko je bil Sancho mrtev, naj bi ji pomagal Munos izjaviti don Louisovo politiko. Zanimala se je za ujetnike.

»Običajna družina,« je pripovedoval. »Nekaj zoprnih Indijancev, nekaj Amerikancev, ki so se brez dovoljenja naselili v Texasu in lastnik psa. Ne vem, kam bi ga prav za prav dal. Zdi se, da je neke vrste puščavnik. Toda zelo izobražen. Španščino govori kot pristni Kastiljanec. Morda vas bo veselilo z njim govoriti. Davi me

je prosil za nekaj molznih koz za otroke. Dal sem mu jih. Zakaj ne?

Ljudem bo pot na jug že itak dovolj grenka.«

»Uboგი ljudje,« je rekla Fides. »Prinesla jim bom čevlje.«

»To je sijajno,« je rekel major. »Sedaj bodo morali iti peš.

Konjenica ostane tukaj.«

Poslovil se je in odšel.

Proti peti uri popoldne je hitela guvernerjeva soproga s starimi oblekami preko trga. Iskati čevlje, je bilo preveč. Skozi zamrežena vrata je pogledala ujetnike na dvorišču mestnega zapora.

Med njimi sta bili dve ženi z otroki. Ena je nosila otroka še v naročju. Dva večja dečka sta se veselo podila okrog. Ena deklica je močno šepala. Majhni otroci so se pod vratnimi oboki igrali trgovce. Kepe peska in črepanje so predstavljale blago. Mali, svetli kremenasti kamni so bili zlato. Barantali so prav zares. Kupci so bili ameriški kolonisti v zamaščenih in raztrganih usnjenih hlačah. Ze nekaj mesecev niso bili ostrženi.

V kotu je sedelo deset ali dvajset Indijancev, zaviti v ostanke starih odej, kakor bronasti kipi. Obeli ženski sta klepetali. Ena je imela slannik in odkrit, mil obrazek. Zibala je dojenčka.

Fides je bila presenečena, ko je videla, kako srečni in brezskrbni so ti ubogi ljudje. V dvoriščnem ozračju je lebdelo tiho prijateljstvo. Zdela se je, da je celo med belci in Indijanci samo po sebi razumljivo tovarištvo.

Z zavistjo je nekaj časa stala pri vratih. Nikdar v svojem življenju ni delila svoje usode z drugimi. Kako mora biti vendar prijetno, kadar človek ni čisto osamljen in kadar ima prijatelje? Svoj sivežnj z darovi je položila med palice in poklinala, naj pride nekdo, ki bo darove prevzel. Nenadoma so vsi umolkili in so sumljivo gledali. Končno je stopil izza stebela nek mož in je šel preko dvorišča proti njej.

Zelo je bil velik, z mogočno zlatomodro grivo in dolgo brado. Oblečen je bil v raztrgano vojaško obleko in je bil kakor plitje strasil. Okoli vratu mu je na jermenu nekaj viselo. Spoznala ga je takoj po obeh in po hoji.

»Hvala vam v imenu vseh, madona,« je začel špansko.

Krik ji je zastal v grlu. Zbežala je.

Antonio je pristopil k vratom, vzel sivežnj, ki je tičal med dvema železnima palicama in pogledal. Nikogar ni bilo več. Iz ceste je slišal ropotanje koles.

Od tu in tam

Profesorsko društvo za zetsko banovino je imelo zadnje nedelje svoj redni letni občni zbor na Cetinju. Občni zbor ni bil posebno dobro obiskan. Izostali so zastopniki iz več krajev zetske banovine, prav tako pa se zborovanja ni udeležil noben zastopnik glavne uprave profsorskega društva v Belgradu, kar je vzbudilo še prav posebno pozornost. Iz poročil, ki so bila na obnem zboru podana, je razvidno, da ima odsek profsorskega društva za zetsko banovino devetnajst organiziranih pododborov s 230 členi. Je pa še precej profesorjev, ki niso nikjer včlenjeni. Blagajniško poročilo pravi, da je društvo imelo v pretekli poslovni dobi 3290 din več dohodkov kot izdatkov. Po sprejetju poročil je občni zbor razpravljaval o raznih vprašanjih, med drugim tudi o tem, kakaj se pododbor cetinjske gimnazije, ki šteje nad 40 članov, ni udeležil obnega zboru. Profesorji so govorili dalje o stanovskih vprašanjih ter so sprejeli sklepe, v katerih zahtevajo stalnost v službi, povrnitev odvzetih doklad iz leta 1935., poštinske tečaje za profesorje in zgraditev Profsorskega doma v Primorju.

V salonu »Ulrich« v Zagrebu razstavlja te dni slovenski slikar Avgust Cernigoj skupno s tržaškimi kiparjem Ugojem Carajem. Njuna razstava je deležna velike pozornosti, in kakor javljajo zagrebški listi, je pričakovati, da bosta oba umetnika zaključila svoje zagrebško gostovanje ne samo z zadovoljivo moralno, ampak tudi s primerno gmočno bilanco.

Smrti je zadnje čase neprestano v gosteh tudi med našimi višjimi častniškimi krogi. Zdej je pobrala zaslužnega divizijskega generala Milorada Terzića, načelnika vojnogeografskega instituta. Čez nekaj dni bi že slavil 40. obletnico, odkar je zapustil vojno akademijo. To je bil eden tistih redkih častnikov, ki je ves čas svoje službovanja, celih 40 let ostal na istem mestu, v vojnogeografskem institutu. Vanj je velopil takoj po končani vojni akademiji in je ostal tam do svoje smrti. Izdal je tudi nekaj del, ki so vzbudila precejšnjo pozornost. Med drugim je napisal tudi »Geodezijo«. Udeleževal se je vseh zadnjih vojn na Balkanu in si je v njih zaslužil najvišja odlikovanja. Za svoje vesno delo pa je pred dobrim letom dobil najvišje odlikovanje, ki je bil postavljen za načelnika v vojnogeografskem institutu.

Enajst izletniških vlakov je odpeljalo iz Zagreba na binkošne praznike. Zagrebčani, ki so tudi že v Sloveniji znani kot veliki ljubitelji narave, so hoteli ta dva praznika preživeti v miru kje znanj, kjer ni toliko vsakdanjega vrvenja. Na vse strani so se na binkošno soboto odpeljali z izletniškimi vlaki v upanju, da drugod ni tako slabo vreme kot v Zagrebu. Precej jih je prišlo tudi v Slovenijo, drugi so se odpeljali v Primorje, tretji pa so spet krenili proti severu. Ko pa so se vrnili, je bilo razpoloženje vseh približno enako. Vsi so bili zelo nezadovoljni s tem dvodnevnim »oddihom«, ker je povsod deževalo kot za stavo. Pripeljali so se spet v Zagreb po večini še bolj nezadovoljni, kot če ne bi šli za praznike nikamor.

Sveti arhijerejski sabor je končal svoje dvajsetdnevno zasedanje tik pred binkoštnimi prazniki. Na tem zasedanju so razpravljali o številnih vprašanjih, ki so važna za srbsko pravoslavno cerkev, predvsem pa tudi o zakonskem osnutku o volitvi patrijarha. Po zasedanju je tajništvo arhijerejskega sabora izdalo za javnost tole poročilo: Po dvajsetdnevnem delu, ki je potekalo v največji bratski slogi in soglasju, je svet arhijerejski sabor končal svoje letošnje redno zasedanje prav na dan, ko se je pred dvajsetimi leti srbska pravoslavna cerkev zedinila. Arhijerejski sabor je rešil mnoga vprašanja, ki so zelo pomembna in koristna za srbsko pravoslavno cerkev in vero. Rešitev teh vprašanj bo v kratkem pokazala svoje koristne plodove in bo dala novih sil in poleta za duhovno dobro pravoslavne srbskega naroda. Eno najvažnejših vprašanj, finančno vprašanje, je bilo tudi predmet razpravljanja svetega arhijerejskega sabora, končna rešitev tega vprašanja pa bo padla na jesenskem izrednem zasedanju. Sabor je tudi sklenil pripraviti gradivo za spremembo ustave srbske pravoslavne cerkve. Zaradi izrednih vprašanj, ki so zelo važna, bo svet arhijerejski sabor sklical letos ponovno, in sicer v jeseni na izredno zasedanje. Tedaj bodo določeni tudi novi školi na izpraznjena mesta.

V Zagrebu je v ponedeljek zvečer gostoval slavni ruski pevec bas-bariton Georgije Jurenjev, ki ga mnogi smatrajo za edinega dostojnega naslednika Saljapinovega. Jurenjev je pel »Mefistac« v »Faust«, v nedeljo pa bo pel v operi »Boris Godunov«.

Belgrajski študentje-prostovoljci so se začeli zadnje čase v velikem številu prijavljati, da se hočejo še prej, predno bi bili poklicani na svoj redni vojaški rok, izuriti v vsem, kar bi bilo v morebitni bodoči vojni neobhodno potrebno znati vsakemu vojaku. Prijavilo se jih je več tisoč z vseh fakultet belgrajske visoke šole. Sami so zaprosili vojaške oblasti, naj jih sprejmejo v prostovoljsko vojaško šolo in jim dajo primerne učitelje. Vojaške oblasti so jim to željo uslišale in odredile, naj ti dijaki prihajajo vsako jutro za dve uri, od pol 6 do pol 8 na vojaške vaje, v večernih urah pa na teoretični pouk. Preskrbeli so jim tudi vojaško obleko in jih opremili z vsem kot redno vojsko. Na prvi na obleko so našli bele trake z napisom »Studentje — prostovoljci tečaj«. Kaj je dovedlo belgrajske akademike do tega sklepa, se najbolj vidi iz izjave, ki jo je nek tak prostovoljec dal belgrajskemu častnikarju in v kateri pravi: Neš cilj je prav tak kot cilj vsakega zavednega državljanca. Domovina nas lahko jutri pokliče. Vsak se bo rad odzval temu pozivu, a mi se hočemo odzvati pripravljeno. Častnik, ki poudarja te prostovoljce, pa je dejal: »Ne smemo več doživeti leta, kakršno je bilo 1914. Tedaj je moral cvet naše mladine oditi neopripravljen v vojno.«

Osemurni delavnik v trgovinah z živili so po posebni anketi dosegli hrvaški privatni nameščenci. V četrtke zvečer je izšla nova banska naredba, ki predpisuje delovni čas za vse trgovine, za trgovine z živili, kolonialnim, delikatesnim in mešanim blagom pa predpisuje delovni čas od pol osmih zvečer do pol ene in popoldne od štirih do sedmih.

»Združenje obrtnikov« je v Zagrebu začelo z živahno in energično akcijo proti vsem uličnim, tako imenovanim »letečim fotografom«. Obrnilo se je na zagrebške meščane in jih pozvalo, naj se v bodoče fotografirajo samo pri fotografih obrtnikov, ker so tako najvarnejši za izdelavo, pa tudi za svoj denar.

Statistika je pokazala, da dan današnji v Belgradu umre dvakrat manj dojenčkov kakor pa pred desetimi leti. Tako se je izboljšalo zdravstveno skrbstvo

Gore so terjale o binkošnih mlado življenje

Skoraj ne minejo pri nas prazniki, da ne bi kronika vedela sporočiti nove žalostne vesti: da je okrutna smrt spet ugrabila mlado življenje. Tudi za letošnje binkošne praznike se je ohranila žalostna tradicija.

Po nagli razjasnitvi, ki je nastopila v soboto zvečer, se je vreme na nedeljsko jutro prav naglo sprevrglo in prineslo dolinam dež, v vrhah pa je zagodlo s snežnimi meteži, z viharjem in strupenim mrazom. Več družb je presenetilo na poti, toda vse so se kljub neveselostim še srečno rešile pred nesrečo. Le mlademu Novomeščanu Simonu usoda ni dovolila, da bi pod streho gorke kočice še pravi čas našel zavetje.

Na binkošno nedeljo okrog sedmih zjutraj se je odpravil sin-edinec graščaka s Klevevca pri Smarjeti na Dolenjskem, Gerhard Simon, dijak osmega razreda na novomeški gimnaziji, v družbi svojih novomeških znancev Marije, Amalije ter Lucije Kosove in Vinka Kosa ter Josipa Ciglerja iz Ljubljane proti Veliki planini iz znanega gorskega izhodišča Stahovice pri Kamniku. Na Veliki planini je ob eni popoldne prenehalo deževati, zato se je družba namenila proti Korošici. Na poti se je vreme stalno lepašo. Iz Dola so prišli v pastirsko kočjo na Rzeniški planini. Tam so pregovorili Ljubljanačana Zagarja in Dežmana, da sta ž njimi odrinila proti Konju. Med potjo je spet začelo deževati. Na grebenu, ki pelje z vrha Konja proti Presedaju, je nenadoma nastal hud snežni metel in vihar. Le s težavo se je družba prebijala naprej. Končno so je prišli na Presedaj. Ostali so bili namenjeni s Presedaja v Belsko dolino in odondot v Kamniško Bistrico, Simon, ki je v Marija Kosova pa bi bila rada za vsako ceno prišla na Korošico. V viharju sta se družbi ločili. Prva, večja, je izgubila markacijo ter je čez dobro uro prišla do Simona in Kosove, ki sta bila oba že na moč utrujena in izčrpana. Vinko Kos je dal

Simonu kos čokolade ter nato sam stopil na čelo skupine. Končno so prišli spet na stezo. Simon, ki je bil sicer močan, visok fant, imel pa je šibko srce. Hoditi je začel vedno težje. Ko so drugi opazili, da ž njim nekaj ni v redu, so mu vzeli nahrbtnik, Cigler pa ga je podprl, da bi lažje hodil. Simonu pa noge že niso več služile. Cigler in Zagar sta spoznala, da fanta sama ne bi mogla spraviti v bližnje varno zavetje, v dom na Korošici, zato je Zagar ostal pri njem, Cigler pa je stopil na Korošico. Tam so Mariji Kosovi, ki jo je spremljal Cigler, nudili prvo pomoč, ker je bila tudi ona že vsa izčrpana od mraza in napora. Oskrbnik Klemen Prodnik je naglo organiziral reševalno odpravo ter odhitel proti Vratcem. Simonu se je že bledlo, ko so ga našli, ko pa so ga prinesli v kočjo, je izdihnil. Po vsem videzu ga je zadel srčna kap.

Oskrbnik je nemudoma obvestil podružnico SPD v Lučah. Reševalci so se odpravili na Korošico, odkoder so v torek zjutraj Simonovo truplo odnesli proti Lučam. Na Inkretu sta to luško skupino srečala celjska gornika A. Kopinšek in D. Gradišnik, ki sta v snežnem meteu pomagala luškim reševalcem prenesti truplo v dolino.

V Luče sta pripotovala še v ponedeljek ponoči tudi oče in mati tragično preminulega mladega fanta. Z avtofurgonom je bilo truplo prepeljano na Klevevč, kjer bo Hardi Simon položil v rodbinski grobnici k zadnjem počitku.

Gore so terjale svojo žrtve. Mladi, idealni fant Hardi Simon, ki je moral položiti svoje življenje na hladni oltar svoje ljubezni do vrvišne, toda okrutne gorske lepote. Bil je sin-edinec, dober in pošten, up in nada staršem, odličen, veren fant, predsednik dijaške kongregacije v Novem mestu, priden delavec v fantovskem odseku ter v drugih katoliških organizacijah.

Vsi, ki so ga poznali, se ga bodo spominjali z žalostjo in z ljubeznijo.

Preiskava o Slovenski banki se bliža koncu

Izgubljeno do 12 milijonov - Bankar Jankole mirno čaka na razpravo

Ljubljana, 31. maja. Prva leta po vojni je pri nas bilo ustanovljenih mnogo bank, ki so se bavile z najrazličnejšimi posli. Rasle so ko gobe po dežju. Mnoge so po nekaterih letih dobre konjunktore napravile čedne milijonske dobičke, druge pa so s špekulacijami zabredle v težkoče. Nekatere so mirno nehale, druge pa so se skušale združiti s kakim močnejšim bančnim zavodom. Vsej javnosti, zlasti varčnim slojem, ki so banki zaupali svoj denar, je znan slovit polom »Slovenske banke«. Ta je imela glavni sedež v Zagrebu, podružnico pa v Ljubljani. Sporedno s podružnico »Slovenske banke« je kmalu po vojni v Ljubljani začela poslovati »Slovenska banka«, ki je imela prostore v pritičju ulici, odnosno na Cankarjevem nabrežju. V trgovski register okrogne sodišča ljubljanskega je bila »Slovenska banka« vpisana 31. decembra leta 1920. Imela je svoj naslov vpisan tudi v treh jezikih: »Banque slovene«, »Slovenische Bank« in »Banca slovena«. Delniška glavnica je znašala v takratni kronski valuti 30 milijonov kron. Glavnica je bila v gotovini vplačana. Izdanih je bilo 75.000 delnic po 400 kron. Prvo upravo so tvorili prav odlični slovenski denarničarji in finančniki, med katerimi so že mnogi pomrli. Banka je prva leta prav dobro napredovala in poslovala tako, da je ustanovila dve podružnici: v Novem Sadu, drugo v Dol. Lendavi.

V trgovski register 21. oktobra 1921, ko so nekateri člani izstopili, so bili vpisani tudi trije bankirji judovskega pokolenja, in sicer: Schwarz Hugo, upravni svetnik Anglo-avstrijske banke na Dunaju, Engel Pavel, ravnatelj te banke, in Lav Kronfeld, generalni ravnatelj Banke za trgovino, obrt in industrijo v Zagrebu.

Odlični finančniki so začeli zapuščati banko in izstopati iz upravnega sveta. Nazadnje je 8. maja 1933 bil vpisan nov upravni svet petih članov. Bili so vpisani: Jankole Miro, bankar v Ljubljani (tako je pisano v registru), dalje neki zdravnik iz Julijske Benečije, neki zdravnik iz bližine Maribora, neki inženir iz Ljubljane in neki inženir TPD. Zadnja dva sta kmalu izstopila in nato sta bila vpisana v register neki ljubljanski odvetnik in neki bančni uradnik.

Slovenska banka se je borila za obstanek. Dolga leta je životala. Skušala se je rešiti milijonskega dolga, vsečega pri Mestni hranilnici ljubljanski. Bankar Jankole je skušal v prvi vrsti prodati nekdanjo Mahrovo hišo za okoli 5 milij. dinarjev. Ni šlo. Kupčija za mestno občino je bila sicer skoraj perfektna, toda nazadnje je ta posel propadel. Jankole se je vrgel zlasti na nakupovanje vložnih knjižic Mestne hranilnice ljubljanske, da bi z njimi kril bankin dolg pri omenjenem zavodu. To se mu je deloma posrečilo. Rešil je nekega gospoda, bivajočega v Belgradu, rodno iz Trsta. Sam pa je zabredel v stiske in nazadnje v kriminal.

Jankole, zvit in pretkan, je skušal banko rešiti tudi na ta način, da bi njene posle prevzela kaka inozemska, v prvi vrsti italijanska banka. Pogajanja so se vlekle. Rezultat je bil negativen. Med tem časom so prihajale na državno tožilstvo v Ljubljani različne ovadbe mnogih pri vložnih knjižicah in posojilih okudovanih kmetov in drugih revnih ljudi. Nazadnje je državno tožilstvo odredilo aretacijo Jankole. Bil je lani sredi avgusta aretiran. Kazenska preiskava je bila dolgotrajna. Zaplenjene so bile vse bankine knjige in odušene na sodišče. Morali so jih z vozičkom tja prepeljati in shraniti kar v veliko porotno dvorano.

Preiskovalni sodnik dr. Dremelj je te dni končal kazensko preiskavo proti osumljenemu Jankoletu. Sedaj čakajo le še na elaborat sodnih izvedencev v knjigovodstvu. Izvedenec dr. Albin Kandare in Ivo Božič sta pregledala vse knjige, korespondenco in druge listine Slovenske banke. Njihov elaborat bo obsegal nad 150 s strojem pisanih strani. Iz tega elaborata se sedaj izhaja naravnost katastrofalno stanje Slovenske banke.

Ugotovljeno je, da je popolnoma izgubljena delniška glavnica 7,5 milij. din. Delnice niso vredne niti počeno pare! Ugotovljeno je dalje, da je okudovanih nad 200 vlagateljev, ki so absolutno izgubili banki zaupane svoje prihranke. Aktiva banke so enaka nič, kajti delno bankino premoženje so že prej mnogi upniki zarobili. Pasiva banke pa znašajo do 5 milij. din.

Na podlagi izsledkov kazenske preiskave je državno tožilstvo obvestilo bansko upravo o stanju Slovenske banke. V uradnem poročilu na bansko upravo je državno tožilstvo naglasilo, da je Slovenska banka že v letu 1927 izgubila celotno svojo delniško glavnico, da se je od tega leta banka čim dalje bolj zadolževala. Prezadolženost banke daje državnemu tožilstvu povod, da predlaga banski upravi, da ona kot pristojna nadzorna oblast v smislu § 242 trgovskega zakona objavi

razpust delniške družbe »Slovenske banke« in odredi likvidacijo banke.

»Slovenska banka« namreč formalno še vedno posluje in ima svoje prostore baje v I. nadstropju Mahrove hiše.

Pričakovati je, da bo državno tožilstvo pričelo sredi junija sestavljati prav obsežno obtožnico in da pride do velikega procesa proti Miru Jankoletu tja v začetku jeseni. Že sedaj vlada veliko zanimanje za razvoj afere »Slovenske banke«.

Ime Kronfeld! Mogoče se je v trgovski register vrnila kaka tiskovna pomota? Prav pri imenu Kronfeld se človeku obuja sama po sebi slajva zgodba.

Bilo je pred vojno. Tam v Trstu je izhajala uradna »Triester Zeitung«, podobno ko v Ljubljani »Laibacher Zeitung«. Nekega dne je objavila prihod prestolonaslednika Franca Ferdinanda v Trst. Uradna vest se je glasila: »S. k. k. Hocheit, Kronprinz Franz Ferdinand ist in Triest eingetroffen und in Hotel »Palace« abgestiegen.« Tiskarski škrat je to vest spalil, ko je napravil iz »Kronprinz« napako »Kornprinz«. Bil je v tiskarni strašen vihar. Drugi dan je sedel popravek kratko takole: »Lese statt »Kornprinz« richtig »Kronprinz«! Leider ist ein Dreckfehler (pravilno bi bilo »Druckfehler«). Zopet je škrat ponagajal.

Nov odbor - stari ljudje pri Narodni obrani

Belgrad, 31. maja. Na binkošnem sestanku Narodne obrane je bil znova izvoljen stari odbor, zaradi katerega je v Narodni obrani prišlo do otrejših trenj. Za predsednika je spet izvoljen Ilija Trifunović-Birčanin. Poleg njega so še v odboru dr. Janko Baričević, prosluli govornik iz polanske zbornice, znani nepomirljivi pravoslavni škof dr. Nikolaj Velimirovič, predsednik »Zbora« Dimitrij Ljotič, od Slovencev eta pa v odboru dr. Miloš Vavanič, odvetnik iz Maribora in Franc Kobentar, industrijalec iz Ljubljane. V nadzornem odboru je pa od Slovencev ravnatelj ljubljanskega velesejma g. dr. Dular.

Na obnem zboru Narodne obrane je bila sprejeta tudi resolucija, ki bo dostavljena na pristojno mesto.

P o lava v Loški dolini

Stari trg, 29. maja 1939. Kakor drugim krajem po Sloveniji, tako tudi Loški kotlini ni bilo prizaneseno po poplavi prejšnj teden. Ljudje s strahom gledajo v nebo, ker dežuje še kar naprej in ker se voda ni še popolnoma nič umaknila v podzemlje, pa že preti zopet druga.

Najbolj so prizadete vasi Dane, Podcerkev in Nadlesk, deloma tudi Smarota, manj Kozaršče in Pudo. Tem vsem je voda opustošila posevke krompirja, koruze, pese, detelje in dr. Največ bo trpela živinoreja, saj so vse gori navedene vasi v območju poplavljenega ozemlja in bo krme manj in še ta bo slaba.

Kljub regulacijam, ki jih je izvedla tukajšnja vodna zadruga, nam voda še vedno poplavlja polja in travnike ter leto za leto dela ogromno škodo. Zdi se nam, da dela, ki gredo v sto tisoče, ne bodo služila svojemu namenu, ako ne bodo ljudje, ki vodijo osuševalna dela v Loški dolini, delali po načrtih. Načrtov za sistematično izvedbo osuševalnih del pa ni nobenih. Pri nas in v na Cerkniškem jezeru se dela vse kar tjavendan, čeprav bi se s tem denarjem po načrtu dalo doseči veliko. Toda kakor povsod, je tudi pri teh delih treba predvsem dobrega in pametnega — vodstva.

Športne vesti

Belgrad, 31. maja. Na sinočni seji upravnega odbora Jugoslovanske nogometne zveze so razpravljali o prepovedi nadaljnjega igranja igralcema Glasorju in Malošu zaradi tega, ker nista nastopila v nogometni tekmi med Anglijo in Jugoslavijo. Na sestanku je bilo sklenjeno, da se moštvi Gradjanskega in Hajduka suspendirata zaradi tega, ker sta ovirali svojim igralcem nastop v mednarodni tekmi z Anglijo. Istočasno je Zveza naročila tajniku, naj obvesti Mednarodno nogometno zvezo o tej prepovedi, da oba kluba tudi ne bosta mogla igrati mednarodnih tekem. Na sinočni seji so bila prebrana obvestila športnega kluba iz Splita in zagrebške Concordije, da ne bosta sodelovala pri kvalifikacijskih tekmah za vstop v ligo. Določeni so bili dalje tudi sodniki za prve nedeljske kvalifikacijske tekme. Tekmo v Mariboru med SK Mariborom in Bato bo sodil Milan Stojanović.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	Temperatura	Relativna vlaga	Oblačnost	Veter	Pada-vine
	sko stanje	na 1. maj	na 1. maj	na 1. maj	(smer, jakost)	m/m vrsta
Ljubljana	763.4	13.2	10.3	90	10	SW ₁ 14.9 dež
Maribor	764.2	12.1	8.0	90	10	W ₁ 25.0 dež
Zagreb	762.6	12.0	10.0	90	10	NE ₂ 17.0 dež
Belgrad	760.9	22.0	14.0	90	6	NE ₂ 7.0 dež
Sarajevo	761.5	20.0	11.0	90	10	W ₁ 6.0 dež
Vis	753.3	13.0	9.0	90	10	SE ₂ 9.0 dež
Split	759.1	20.0	13.0	90	10	SW ₁ 3.0 dež
Kumbar	758.5	19.0	16.0	80	7	SE ₂ — —
Rab	759.1	18.0	11.0	70	7	NE ₂ — —
Dubrovnik	758.4	20.0	16.0	70	10	SE ₂ — —

Vremenska napoved: Pretežno oblačno vreme, a od časa do časa bo še deževalo. Temperatura se bo nekoliko zvišala.

Koledar

Danes, sredo, 31. maja: Angela.
Četrtek, 1. junija: Fortunat.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Za 4 dni v Italijo: na grob sv. Antona Padovanskega, romarski avtoizlet (v tehnični izvedbi Tujskoprometne zveze) od 11.—14. junija po Vipavski dolini v Gorico, Trst, Padovo in Benetke. Spoloma romarski obisk Sv. Gore, na sam god sv. Antona pa prisostvujejo romarji velikim svečanostim v padovanski baziliki. Cena 280 din; samo do Gorice 150 din. Prijave do 3. junija. Brezplačna navodila pošilja uprava »Po božjem svetcu«, Ljubljana, Sv. Petra nasip 17.

»Društvo za zračni promet Aeropute« izplačuje 5% dividende za kupon br. 11 iz leta 1938.

Mladinski tabor v Mokronogu bo 4. junija t. l. za trebanjsko-mirenko okrožje. Prireditelj bo celodnevna. Ob pol 9 bo sprevid od pokopališča na trg. Ob 9 bo sv. maša z govorom na prostem. Po sveti maši zborovanje, na katerem bodo govorili govorniki iz Ljubljane. Popoldne ob pol treh štafetne tekme za prvenstvo odseka, posameznika člana in mladca. Ob treh pa bo javni telovadni nastop. Orodnost telovadbo bo izvajala izbrana vrsta iz Ljubljane. Po telovadbi bo prosta zabava in ribolov. Sodeluje salezijanska godba z Radne. Tabora se udeležita tudi minister dr. M. Krek in ban dr. M. Natlačen. Vse prijatelje slovenske katoliške mladine vabimo, da pridete ta dan v Mokronog in skupno z mladino manifestirate za naše katoliške ideje. Bog živi!

Jubilejna razstava Franceta Kralja v Jakopičevem paviljonu, ki kaže vpogled v snovanje slovenske umetnosti, je deležna vsega priznanja. Ne zamudite prilike, priporočamo, da si razstavo pravočasno ogledate.

Kolesarska podzveza Ljubljana ima svojo redno sejo v sredo, dne 31. maja ob 20 v prostorih kavarne Vospernik, Stari trg 34.

40.000 kvadratnih metrov meri razstavišče ljubljanskega velesejma. V razstavnih zgradbah pa je 8000 kvadratnih metrov prostora. Vse to bo napolnjeno z najrazličnejšimi izdelki ob letošnjem ljubljanskem velesejmu, ki bo od 3. do 12. junija. Vsaka industrijska panoga bo sama za sebe urejena tako, da bo nudila, tudi sicer nevesčemu, takoj jasn pregled izdelkov dotične stroke. Tako je vsakemu omogočeno, da hitro najde tisto, kar si želi nabaviti in da med seboj primerja izdelke konkurentnih tvrd. Deset in desetstiči vedo, da se na ljubljanskem velesejmu kupi dobro, zato prihajajo vsako leto, da tu izbirajo, kupujejo in naročajo. Naj tudi vas ne manjka med razstavljalci. Izkoristite polovično voznino na železnici za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 12. junija, pa imate potem brezplačen povratek od 3. do 17. junija. Na obeh postaj kupite celo voznico karto, poleg tega pa še rumeno železniško izkaznico za 2 din, ki si jo daste na velesejmski blagajni potrditi.

Tobačni monopol bo razstavil tudi na letošnjem velesejmu od 3. do 12. junija. Razstava bu zgrajena po čisto svojevrednem načrtu in bo gotovo deležna vse pozornosti. Prikazani bodo predhodno od tobačnih surovin in polizdelkov do izdelkov. Dalje mešanice raznih vrst in porekla to-taka, katere se reže na posamezne tobačne vrste. Med rezanim tobakom bo vse, kar producira naša tobačna tovarna: Od donaveškega za pipo pa do najaromatičnejšega trebinjskega. Videli bomo zunanjo opremo cigaret in napredek v obliki kartonov in etuijev. Manjkalo ne bo tudi žvečilnih klobas in tobačnega ekstrakta. Razstavljeno gradivo bo bogata in bo nudilo obiskovalcem priliko približneje upoznati ene najvažnejših panog velikega socialnega in državno-gospodarskega pomena.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

Sreda, 31. maja: »Velika skušnjava.« Red A.
Četrtek, 1. junija: »Velika skušnjava.« — Red Četrtek.

Petek, 2. junija ob 15: »Othello.« Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

Opera: Začetek ob 26.

Sreda, 31. maja: »La Boheme.« Gostovanje tenorista Christy Solarija. Red Sreda.

Četrtek, 1. junija: Zaprt.

Petek, 2. junija ob pol 20: »Lohengrin.« Red A.
Sobota, 3. junija: »Lucia di Lammermoor.« Red B.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Gostovanje Christy Solarija in Alde Nolljev.

Povest o črni smrti - v igri za množice

Množične igre za igranje na prostem dobivajo vedno večjo veljavo. V zadnjih petih letih se je nova igranja razširila po farah tako, da si danes že skoro ne moremo več predstavljati večjih slovesnosti brez take manifestativne igre bodisi verske, bodisi narodne. Med največje prireditve na prostem spadajo na vsak način Petančičeve prireditve »Naših apostolov« v Mariboru, »Miklova Zala« v Ptuj in reportažne igre »Slovenskega kmeta povest« na letošnjem kmečkem taboru v Celju. Petančič je dosedaj izdal že veliko število iger za praznične prireditve. Med njegove najboljše stvaritve spada gotovo pričujoča igra »Kuga« ki jo je namenil letošnjim ptujskim slavnostim.

Petančič se uveljavlja pri pisanju iger predvsem kot igrski vodja. Ne zanima ga zato toliko knjižna vrednost iger, kakor pa njih uprizoritvena vrednost. Njegova dela imajo tako značaj dela katkega filmskega režiserja. Ko piše, gleda pred seboj osebo, ki govori, množico, ki se giblje, ustvarja vrsto podob in jih utrjuje v celoto. Za značaj njegovega teatra je zato bistveno, da išče važno snov, splošno znano, ker pri njegovih igrah morajo ljudje dojeti predvsem igranje, ne pa nove vsebine. Vedno si jemlje iz tega razloga snov, ki je občestvena, bodisi, da je narodna ali verska. Če po snovi so njegove igre sociološko opredeljene: spadajo v določeno občestvo, narodno (Deseti brat, Miklova Zala), versko (Naša apostola) ali v stanovsko (Slovenskega kmeta povest). Njegov teater dobiva tako vse drugačen pomen, kakor ga ima navadno igranje na prosvetnih odrih. Nova igra služi občestvu, ga ustvarja in ga notranje utrjuje.

Že večkrat je bila beseda o lokalnih igrah in njih pomenu. Vedno bolj čutili potrebo po tem, da bi vsak kraj, ki ima zgodovino, mogel doživljati svojo oživljeno preteklost v igri. Na tem polju se trudi nava smer igranja. Moramo reči, da se brez uspeha. Lani so igrali v Tunicah novo priredbo »Rokovnjačev«, ki jo je napisal avtor »Kuga«. Stična je dobila svojo igro v Kuretovem »Juriju Kozjaku«. Planina si je osvojila Wambrechtamerjevo »Staro pravdo«. Ptuj dobiva s »Kugo« svojo lokalno igro iz svoje zgodovine. Meškava povest je splošno znana in tako je tudi zgodovina strahotnih let, ko je divjala kuga v Ptuj in okolici, med ljudstvom poznana. Igra bo res ljudska po vsebini. Pa tudi oblikovno bo igra ljudska, ker bodo morale v izvedbi nastopiti množice v domačih narodnih nošah.

Poleg te oznake ima pa »Kuga« še posebno namero. Veličati hoče delo minoritov v Ptuj in okolici v zgodovini in tako prikazati pomembnost tega redovniškega dela med Slovenci, ki so se udeleževali ne samo na verskem polju, temveč tudi na karitativnem. Igra bo pokazala veličino dela, ki korenini v veri. Prvi del igre prikazuje, kako je kuga prišla iz Dunaja v Ptuj in kako je ljudstva božjo šibo sprejelo. V drugem delu žanje črna smrt in si išče žrtev. Slikam v drugem delu igre je naslov »Pravičnost božja«. Tretja slika je polna važnih zaključnih dogodkov, ki vsi kažejo,

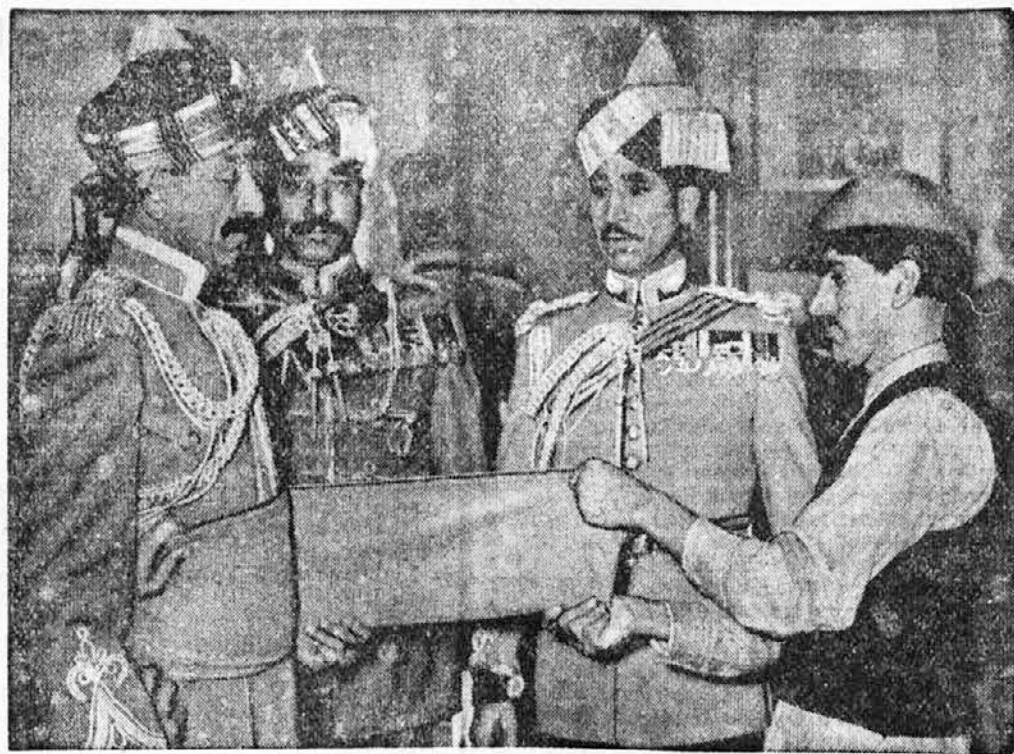
kako milost božja spreobrača miselnost ljudi. »Usmiljenje božje« zasije ljudstvu, ki zopet vstaja k življenju. Potek igre je svoboden in naraven, res kakor vrsta podob, kakor strmi v otroški slikanici.

»Kuga« bodo vprizorili v Ptuj 5. in 6. avgusta. Kakor izvedbo bo režiral delo in igral v glavni vlogi mariborski igralec Edo Grom, ki je odlično sodeloval pri prireditvi »Naših apostolov« v Mariboru. Tako je Petančičevi prireditvi zjamčen uspeh v Ptuj.

Igra je sicer namenjena predvsem Ptuj in okolici, bo pa uprizorljiva, razen uvoda, povsod drugod. Zato igro toplo priporočamo v nakup vsem društvom. Izdaja je dodan spored slavnosti ob 700 letnici minoritskega samostana in kratka zgodovina minoritov s slikami Cirilova tiskarna je izdala lepo opremo. Za naslovna stran vzbudi pozornost Knjižice je cena 10 din. Vsakomur bo ta igra najlepši spomin na Ptuj, dramaturgom domačih snovi vzgled za lastno delo in igralcem bo budila željo, da bi jo igrali. Kdor pa jo bo hotel videti veličastno izvedeno, kakor si jo je zamislil avtor, naj jo pride gledat v Ptuj in ne bo mu žal.

Prva mumija iz Carnunta

Po arheoloških izkopinah je morda letošnje leto eno najuspešnejših. Zadnjih smo poročali o velikih uspehih, ki so jih dosegli raziskovalci na kraju, kjer se je v stari grški dobi tristo Spartancev postavilo v bran ogromni perzijski vojski v Termopilah na Grškem. Učenjaki zdaj več ne dvomijo, da je vojaška oprema, ki so jo odkopali na tem kraju, prav tista, ki so jo nosili Leonidovi Spartanci, ki so vsi do zadnjega popadali na bojišču, »ker je velev tako domovine ukaz«. Pa tudi drugod so imeli raziskovalci letos precej uspeha pri izkopavanju. Tako na primer v Egiptu, kjer so našli nove grobove nekdanjih egiptovskih faraonov, dalje na več krajih v Italiji in tudi še drugod. Pred kratkim pa smo zvedeli, da so rodila uspeh tudi raziskovanja in izkopavanja v nekdanjem starem rimskem območnem mestu pri keltiški naselbini poleg Dunaja, v Carnuntu, odkoder so Rimljani odbijali navale divjih Germanov, ki so silili proti jugu. V Carnuntu so arheologi opravili že dokaj posla. Odkopali so še precejšnje del nekdanjega mesta. Pokazale so se starodavne ulice in prekopi, odkopali pa so tudi nešteto manjših predmetov iz starih rimskih časov. Poleg drugega so odkopali tri kamnitne grobnice, od katerih sta bili dve že v starih časih izpraznjeni, tretja pa je ostala še do današnjih časov nedotaknjena. Dolga je dva metra, visoka pa 75 cm in so v njej našli okostje mladega dekleta. Truplo je bilo zamotano v ovoje. To je prva mumija, ki so jo odkopali na kraju, kjer je nekoč stalo rimsko mesto Carnuntum.

Trije indijski višji častniki, ki so služili vojsko že 25 let, se pripravljajo za sprejem pri angleškem kralju Juriju VI., ko se vrne iz Amerike. Kako važen bo zanje ta sprejem, priče dejstvo, da se zanj že zdaj najskrbneje pripravljajo. Sprejaj Risaldar Ahmed Khan, ki mu njegov strežnik pomaga ovijati široki častniški pas.

Bogoljubova zvezda se je spet zasvetila

Prejšnji teden se je končal evropski šahovski turnir v Stuttgartu in je na njem nepričakovano zmagal Bogoljubov, ki so mu zaradi njegovih prejšnjih neuspehov na raznih turnirjih že prerokovali, da bo na šahovskem polju, kjer se posebno zadnja leta tako odlično udejstvujejo mlajše moči, kmalu omagal. Kakor pa je pokazal zadnji turnir, ki se je odigral v Stuttgartu, so bila vsa takšna prerokovanja prežgodnja. Bogoljubov je dokazal, da je še vedno precej velik kader odličnih šahistov za njim, čeprav ga na drugi strani vendar ne moremo več uvrstiti med tiste, ki so si zadnje čase priborili pravico boriti se za naslov svetovnega prvaka z dozdaj monda res še ne premagljivim Aljehinom.

Kljub uspehu, ki si ga je priboril na turnirju v Stuttgartu, pa vendar pravijo, da Bogoljubov ni več oni Bogoljubov, kakršnega poznamo s turnirjev pred približno petnajstimi leti. Danes bi se mu gotovo ne posrečilo več doseči tako sijajnih uspehov, kot si jih je priboril tedaj. Kako močno je nekoč Bogoljubov igral, naj povemo z nekaj primeri. Leta 1922. je na primer zmagal na turnirju v Pischani, kjer je igral tudi Aljehin. S svojo odlično igro se mu je posrečilo pustiti celo Aljehina za seboj. Leta 1925. je zmagal na turnirju v Moskvi pred Laskerjem in Capablancom, prav tako je pustil Capablancu za seboj tudi na turnirju v Kiešingenu leta 1928.

Bogoljubov je po rodu Rus, čeprav je njegova usoda hotela, da danes več ne zastopa na turnirjih svoje domovine Rusije. Rojen je bil 1889 kot sin pravoslavnega duhovnika v neki mali vasi v bližini Kijeva. Danes je nemški državljan in živi stalno v Nemčiji. Tu se je tudi oženil.

Bogoljubova poznamo tudi pri nas v Sloveniji. Videli smo sami tega dobrodušnega velemojstra kako igra in nam je ostal v spominu kot eden najsimpatičnejših šahovskih veljakov. Po telesu ne preveč skromen, po notranjosti pa od sila dobrodušen je ta mož od Kijeva. Pravi Rus, vsaj po svoji notranjosti, in vse prej kot črnogled. Ta njegova lastnost se sijajno kaže tudi v njegovi igri. Videli smo ga, kako je v partiji, od katere tudi po mnenju najodličnejših šahistov pač ni imel več dosti pričakovati, mirno in dobrodušno vlekkel dalje svojo cigaro in upal do konca. Pri tem pa je obdržal popolno mirnost, in vsak, kdor ga je kdaj videl igrati, je trdno prepričan, da mu zrljani živci ob takšni njegovi postavnosti niti ne bi pristojali. Njegova igra je močna, prepričevalna in polna kombinacij. Spet Rus! Res je, da nima tako duhovitih in bogatih domislic, kot na primer njegov rojak Aljehin, ima pa zato drugo veliko odliko: Njegova igra je naravnost mojstrsko enostavna, tako da človek uživa nad to preprostostjo. Zato pa je Bogoljubov na drugi strani tudi neizprosni pri izvedbi načrta, ki si ga je zamislil. Njegova igra je zato tudi nenavadno ostra, čeprav ga tak način igre dostikrat pripelje tudi na brv,

ki se pod njim zamaže... O njem celo pravijo, da bi bil utegnil postati najmočnejši igralec na svetu, če ne bi bile njegove poteze dostikrat tako tvegane in če ne bi bil vanje naravnost zaljubljen. Težko ga je namreč prepričati, da ta ali ona njegova poteza, za katero se je odločil, ni ravno najmočnejša.

Silovit vihar v Severni Italiji

Na binkoštni ponedeljek je divjal v severni Italiji silovit vihar z nevihto. V Chioggia je vihar zajel 17 manjših ladij in eno od njih popolnoma razbil. Pri tem je izgubilo življenje pet ljudi. Vihar je vrgel na obalo še nek čoln, za njegovo posadko pa ni nobenega sledu. Prav tako je v bližini Ferrarija zaradi viharja nasledilo 12 manjših ladij. Vihar je dalje porušil neko hišo, kamor se je pred nevihto zateklo več žensk. Štiri so pri tem dobile težke poškodbe.

Soča je terjala troje življenj

V bližini Gorice se je pripetila težka nesreča. Ko je tovorni avtomobil, nastavljen z lesom, peljal preko nekega mosta čez Sočo, se je les začel podirati z voza in padati v reko. Tri vojaške je les potegnil za seboj v vodo. Dva sta utonila, tretji pa je težko ranjen. Prav tako so hodi potegnili s seboj še neko tretjo osebo, ki je tudi našla smrt v valovih.

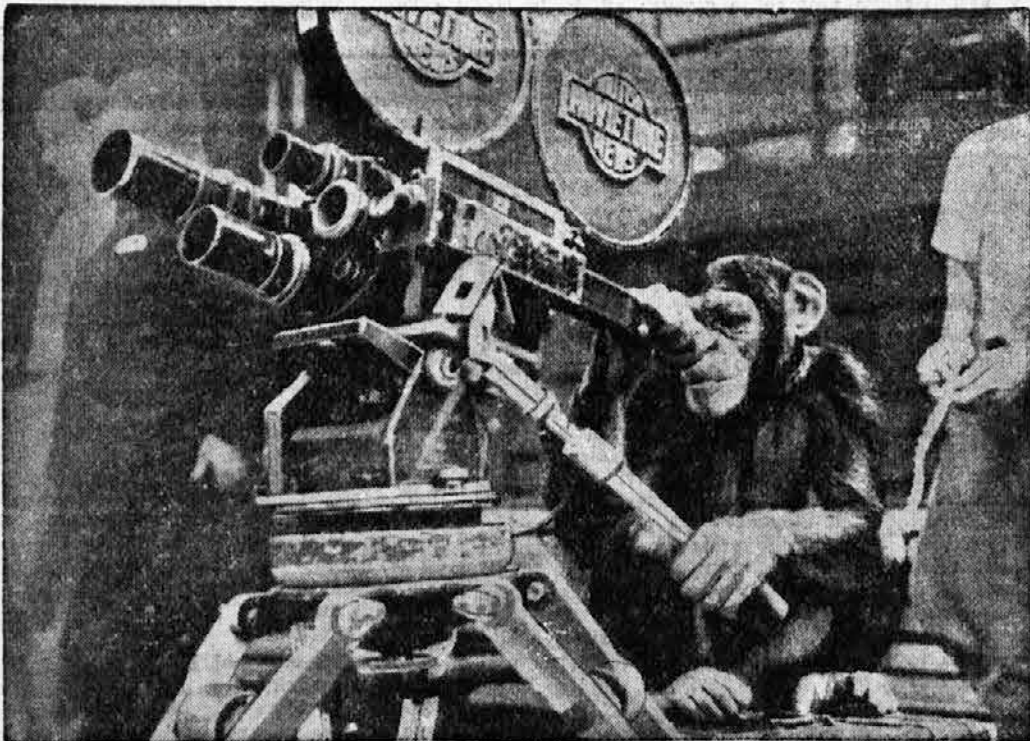
Programi Radio Ljubljana

Sreda, 31. maja: 12 Kar vsakdo rad posluša, to radio dati skuša (plošče) — 13.45 Poročila — 14 Napovedi — 15.20 Knečki trio — 16 Napovedi — 18 Mladinska ura: a) Priče slovenske preteklosti (zemljepisno-jezikovni sprehod — g. prof. dr. V. Bohinec) b) Ročna dela: Preproste statve (g. M. Zor) — 18.40 Pogovor o davnih prijavah (g. St. Volč, davč. upr.) — 19 Napovedi, poročila — 20.30 Nac. ura: Naši junaki polovet in višav (Zborad Vukosavljevič, Bgd) — 20.35 Prenos šmarne iz trnovske cerkve — 20.30 Violinski koncert (g. prof. J. Slais) — 21.15 Fantje na vasi — 22.15 Plošče.

Četrtek, 1. junija: 12 Mandoline in balalajke (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Lahkih nog naokrog — 14 Napovedi — 18 Pevski zbor Mestne žem. real. gimnazije — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. R. Kolar) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut zabave — 20 Koncert. Sodeluje ga. Marta Oberwalder in Radijski orkester — 21.30 Pisan drobiž (plošče) — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Radijski orkester.

Drugi programi

Sreda, 31. maja: Belgrad: 20 Prenos opere iz Narodnega gledališča v Belgradu. Zagreb: 20 Prenos opere iz Narodnega gledališča v Ljubljani — Bratislava: 20.10 Zabavni koncert — Lvov: 20.15 Varšava — Praga: 20 Slovo maju (godba in petje) — Sofija: 20.30 Verdi: »Rigoletto« (prenos iz opere) — Berlin: 20.15 Komorna glasba — Budimpešta: 20 Ciganski orkester — Bukarešta: 21.15 Orkestralni koncert — Dunaj: Nemške in ruske pesmi — Pariz: 23 Koncert lahke glasbe.

Filmski operater se je za trenutek odstranil, to priliko pa je izbral radovedni šimpanz.

Poslednja zapoved

Courtneya je med spuščanjem za trenutek obšla misel, da je vredno, da se zaradi Richerjeve žalitve podajata v tako nevarnost. Kdo ve, kako se bo vse to izteklo. Za hip se je pokesal tega pusto-lovskega karaka, toda takoj se mu je pred očmi obudil prizor, kakršnega je videl, ko se je približal večeri skupini na letališču, ki je stala okoli majorja Branda in stiskala zobe ob pogledu na pešaški čevlji s sramotilnim sporočilom, katero jim je vrgel von Richter.

Ob misli na ta prizor in na žalitev je Courtney zavrela kri. Pritisnil je na ročico za plin in švignil kakor strela navzdol proti nemškemu letališču...

Nemci so bili medtem že obveščeni, da letita proti letališču dva Angleža. — Obvestilo je prišlo nenadno. Piloti so z vseh strani drveli proti svojim letalom. Ta trenutek je že letališka obramba začela s svojim delom. Strojnice so začele regljati, protiletalski topovi so se oglašali vse pogostjeje in pikali bele oblake proti letalom, ki sta se z naglico spuščali nad letališče.

Courtney ni utegnil gledati, kako je s Scottom. Napel je vse živce. Njegov aparat je drvel proti zemlji.

Ko je bilo nad hangarji, je naglo naravnal letalo v vodoravno lego. Sunek

pri obratu je bil tako hud, da se mu je zdelo, da mu bo potrgalo vse mišice. Ko je letalo letelo ravno, je potegnil za ročico, ki je sprožilo bombo. Ta se je odtrgala in z zlobnim žvižgom zletela na hangar. Trenutek zatem je strašna eksplozija raztrgala srednji hangar na nemškem letališču.

Scott je delal vse tako kakor Courtney... Človeku, ki ju je gledal s tal, se je moralo zdeti, da je ta dvojica pobesnela. Kakor da sta priletela nad letališče dva vrača in začela bruhati ogenj, tak je bil njun napad. Letali sta nad letališčem uganjali smrtne umetnije, sejali bombe, streljali iz strojin, se spuščali čisto nizko, da se je pred njima vse potajilo kakor piščanec pred jastrebom, pa se naslednji trenutek ko so Nemci mislili, da ju imajo že na tleh, dvignili in švigili v višavo.

Med Angležema in nemško obrambo se je razvila strašna bitka. Obramba s tal je napenjala vse sile, da bi uničila letali, ki sta sejali uničenje in smrt ter pustošili njihovo letališče.

Courtney in Scott sta ta dan imela prav neverjetno srečo. Niti en sam strel ni obdremil njunih letal, kaj šele, da bi ju bilo kaj zadelo v živo, čeprav se je od vseh strani na njiju vsipal divji ogenj.

Čez čas je Courtney zapazil, da se je enemu od nemških pilotov le posrečilo, da je prišel do svojega letala, ki je bilo nepoškodovano, ter zlezel vanj. Avion je začel med ognjem iz angleških strojin drseti po tleh in se naglo dvignil. Courtney se mu je takoj spustil za vrat ter pritisnil nanj od zadaj. Ko je bil tik nad njim, je spustil vanj ogenj iz svoje strojne. Dva, tri trenutke in Nemec je gorel z divjim plamenom na tleh...

Courtney in Scott sta tako storila še z nekaj drugimi, ki so se drznili dvigniti. Niti enemu ni uspelo, da bi bil bevelnil proti njima. Na vseh štirih koncih obširnega letališča so gorela nemška letala. Med vojaški tam doli je vladala strašna zmeda.

Vsa njihova letala, ki so bila pripravljena za vzlet, so bila zdaj uničena. Trije hangarji so goreli. Posadka se je v obupnem strahu pred pobesnelima Angležema

razbežala, kamor se je mogla. Tudi nekaj protiletalskih topov ob robu letališča je umaknilo. — Kakor da Courtney in Scottu danes ne more nobena sila do živga...

Čeprav je Courtney štedil z bombami in jih spuščal samo takrat, ko je bil prepričan, da bodo zadele, mu jih je nazadnje le zmanjkalo. Dal je Scottu znamenje, da se bo treba vrniti.

Preden pa sta se dvignila, da se umakneta, se je Courtney spustil še enkrat čisto nizko. Letel je komaj pol streljaja nad hangarji. Ko je bil pred srednjim izmed njih, iz katerega se je dvigal še vedno rdeč plamen, je vrgel pred gorčo stavbo čevlje, katere je bil ta večer prei vrgel na angleško letališče von Richter. V čevljih je bil pritrjen listek, na katerem so stale besede:

»Te čevlje lahko pridržite. Nam so preveliki. Zdaj jih boste potrebovali bolj kakor mi.«

Potem sta se Courtneyev in Scottovo letalo umaknilo iznad gorečega pekla, ki sta ga bili sami zanetili. Ko sta bila na višini 1000 metrov, sta obrnila letali proti svojemu oporišču.

Nemški telefoni so ta čas še vedno vseskrizem peli in spravili pokonc vso fronto. Proti nebu se je obrnilo na stotine topovskih cev, ki so prežale, kdaj se bošta drzna Angleža vračala. Dano je bilo povelje, da ju morajo aestreliti, naj velja kar hoče. Po vsej fronti se je bila že raznesla vest, kaj sta naredila na nemškem letališču in v nemškem vrhovnem poveljstvu so škripali z zobmi.

Naročajte »Slovenski dom«!

Fotografija Warner Bros

Courtneyu se je pred očmi obudila slika, kako so prejšnji večer na letališču s stisnjenimi zobmi ogledovali čevlje s sramotnim nemškim sporočilom.